

Historia Asi

ale całkiem dobrze pisał. Pisanie było jego pasją już w liceum. Pewnej środy w jednym z urzędów miała się odbyć niezwykle ważna konferencja. W redakcji aż huczało, a redaktor naczelny ogłosił, że relacja z wydarzenia będzie hitem wydania następnego numeru czasopisma.

dentów. Powiedział, że świetnie piszą, docenił ich warsztat. Asi wydał bardzo dobre referencje, na firmowym papierze, które dziewczyna włożyła w koszulkę i wpięła do segregatora z cenzurkami obok ostatniego świadectwa z wyróżnieniem. Szef miesięcznika pogratulował jej i życzył wielu sukcesów. Marka zatrudnił. Na razie na umowę zlecenie, ale kto wie? Może w przyszłości dostanie etat?

Tę historię usłyszałam na jednej z konferencji poświęconej doradztwu zawodowemu w szkołach. Co takiego miał w sobie Marek, a czego zabrakło Asi, że to właśnie on otrzymał pracę w redakcji?

Co decyduje o sukcesie zawodowym młodych dorosłych we współczesnym świecie? Szeroka wiedza merytoryczna, świetne wyniki na świadectwie czy może dyplomy potwierdzające zwycięstwa w konkursach przedmiotowych? Właśnie na te kwestie najbardziej zwraca uwagę szkoła, w oparciu o te wyniki jest „rozliczana” w rankingach, sprawdzianach i egzaminach zewnętrznych. Gdyby dobre oceny były jednak najważniejsze, redakcja zatrudniłaby Asię, a nie Marka.

“Współczesna szkoła dostarcza przede wszystkim ważnej i potrzebnej wiedzy, ale powinna również wyposażać uczniów w umiejętności skutecznego i systematycznego uzupełniania zasobu wiadomości, ponieważ żyjemy w świecie informacji.”

W piątek oddała skończoną relację redaktorowi naczelnemu. „Super” – powiedział bez większego zainteresowania. – „Może zrobimy z tego skróty na stronę. Do nowego numeru poszedł wczoraj tekst Marka i jego wywiad z Kordulskim. Wyobraź sobie, że udało mu się go złapać i podczas przerwy namówić na wywiad dla nas”.

Naczelný na zakończenie praktyk bardzo pochwalił pracę obojga stu-

Razem z nią praktykował Marek, kolega z roku. Był to średni student, niewiele się uczył, opuszczał zajęcia,

Od lat słyszymy o szczególnym rodzaju kompetencji i umiejętności, które nie tylko pozwalają nabyć wiedzy przedmiotowej (merytorycznej), lecz także użyć jej w praktyce. Są to umiejętności, które pomagają wyznaczać cele życiowe i dokonywać właściwych wyborów. Dzięki nim łatwiej określić priorytety i je realizować, pomimo przeszkód, trudności i popełnianych błędów. Czy dziś młodzi ludzie potrafią definiować cele i skutecznie do nich dążyć, czy umieją korzystać z nadarzających się okazji, zwłaszcza tych niespodziewanych?

Współczesna szkoła dostarcza przede wszystkim ważnej i potrzebnej wiedzy, ale powinna również wyposażać uczniów w umiejętności skutecznego i systematycznego uzupełniania zasobu wiadomości, ponieważ żyjemy w świecie informacji. Jak pisze Z. Bauman (2011, s. 7): „to istny ocean informacji, w którym nie da się już pływać ani nurkować, po którym można jedynie dryfować lub surfować”. Sądzę, że szkoła powinna także równolegle rozwijać społeczne i emocjonalne umiejętności uczniów, aby odnaleźli swoje miejsce w świecie.

Kluczowe umiejętności w procesie konstruowania kariery zawodowej, wyzwaniem dla współczesnej edukacji

Jakie są kluczowe umiejętności, które pomogą młodym w konstruowaniu kariery zawodowej i których powinno się uczyć w szkołach?

Brytyjscy badacze S. Hasse i J. Francis-Smythe opracowali model kompetencji związanych z karierą zawodową. Mówią o pewnych umiejętnościach, które są niezbędne do osiągnięcia sukcesu zawodowego:

- umiejętność wyznaczania celów i planowania kariery zawodowej;
- umiejętność samopoznania;

- umiejętności związane z osiąganiem wydajności i efektywności w wykonywanych zadaniach;
- umiejętności związane z karierą, np. praca w zespole, rozwiązywanie problemów, zarządzanie sobą w czasie, dostosowywanie się do zmian lub nieprzewidywalnych sytuacji;
- umiejętność poznania polityki organizacyjnej firmy, w której przyjdzie nam pracować, jej struktury formalnej i nieformalnej, głównie w obszarze relacji;
- umiejętność budowania relacji w ramach kontaktów i mentoringu;
- umiejętność autoprezentacji i otrzymywania informacji zwrotnej.

“**O zatrudnieniu kandydata decydują najczęściej nie tylko jego wiedza i doświadczenie, lecz także osobowość oraz umiejętności interpersonalne (czyli to, jak współpracuje z innymi, jak szybko się uczy, czy potrafi naprawiać swoje błędy; oceniana jest też komunikatywność i gotowość do podnoszenia kwalifikacji).**”

Listę zaproponowaną przez brytyjskich badaczy można rozszerzyć o oczekiwania polskich pracodawców

w zakresie umiejętności, które powinien posiadać absolwent szkoły, aby odnaleźć się na rynku pracy.

Najważniejsze oczekiwania z perspektywy pracodawców dotyczą:

- umiejętności osobistych, takich jak: etyka postępowania, odpowiedzialność, lojalność, samodzielność, otwartość na uczenie się, zaangażowanie, poprawna samoocena (adekwatne rozeznanie w mocnych stronach i ograniczeniach);
- umiejętności interpersonalnych, jak: efektywna komunikacja, praca w zespole, współpraca z osobami z różnych środowisk i umiejętności negocjacyjne;
- umiejętności intelektualnych, jak: logiczne myślenie, kreatywność, umiejętność niezależnego myślenia i rozwiązywania problemów, określanie priorytetów.

Kogo chcą pracodawcy, a kogo przygotowuje szkoła?

O zatrudnieniu kandydata decydują najczęściej nie tylko jego wiedza i doświadczenie, lecz także osobowość oraz umiejętności interpersonalne (czyli to, jak współpracuje z innymi, jak szybko się uczy, czy potrafi na-

prawiać swoje błędy; oceniana jest też komunikatywność i gotowość do podnoszenia kwalifikacji). Pracodawcy cenią sobie logiczne rozumowanie, umiejętność rozwiązywania problemów i podejmowania decyzji. Są oni często skłonni zatrudnić absolwenta, który nie ma wystarczającej wiedzy merytorycznej (bo tę można nadrobić przy dostatecznej pomocy i wsparciu), ale posiada określony profil charakterologiczny i będzie pasował do reszty zespołu.

Warto, żeby nauczyciele poddali refleksji te oczekiwania. Oni także odpowiadają za to, jak ich uczniowie odnajdą się na rynku pracy. To kwestia etyki i odpowiedzialności pedagogicznej. Dzisiejsza szkoła nie może być tylko miejscem zdobywania wiedzy i przygotowania do konkretnego zawodu. Powinna kształtować postawy proaktywne i nawyki skutecznego działania, ponieważ według pracodawców właśnie takich cech i umiejętności brakuje kandydatom. Jak pisze w swoim artykule W. Kołodziejczyk (2014), szkoła musi sobie odpowiedzieć na pytanie, po co kształci uczniów, bo tylko tak można znaleźć

odповідź, dlaczego umiejętności są równie ważne, a może ważniejsze od wiedzy. Właśnie – po co?

Należy pamiętać, że każda umiejętność to struktura dynamiczna, co oznacza, że podlega ona procesowi uczenia się i rozwoju, niećwiczona, niedoskonalona zacznie stopniowo zanikać.

„Dzisiejsza szkoła nie może być tylko miejscem zdobywania wiedzy i przygotowania do konkretnego zawodu. Powinna kształtować postawy proaktywne i nawyki skutecznego działania, ponieważ według pracodawców właśnie takich cech i umiejętności brakuje kandydatom.”

Miejscem fundamentalnym dla rozwoju umiejętności, których oczekują pracodawcy, jest... przedszkole. Cechy osobowe wskazywane przez pracodawców, niezbędne w budowaniu kariery zawodowej, to: sumienność, pracowitość, szacunek dla innych, samodzielność, ciekawość poznawcza. Należy je kształtować jak najwcześniej,

z wiekiem bowiem coraz trudniej jest je modyfikować. W przedszkolu dziecko uczy się życia w grupie, komunikacji, rozwiązywania konfliktów czy negocjacji z kolegą, np. kto pierwszy pobawi się ulubionymi klockami. Edukacja przedszkolna rozwija kreatywność, motywację do działania oraz wszystkie cechy, które składają się na postawę proaktywną.

Jak przewidywalna i bezpieczna szkoła ma przygotować uczniów do życia w nieprzewidywalnym świecie?

Czy szkoła ma szansę na dostarczenie „gotowego produktu” w postaci pracownika? Nie, ponieważ rynek pracy zmienia się zbyt szybko, zarówno w zakresie reguł, jak i technologii. Od dzisiejszej edukacji wymaga się stabilności i przewidywalności. Szkoła ma dawać poczucie bezpieczeństwa. Młodzi ludzie stają jednak w obliczu nieustannie zmieniającego się świata. Choć nie mamy pojęcia, jak będzie on wyglądał za 20 lat, szkoła próbuje wyposażyć ucznia w umiejętności, które pozwolą mu na „życie w rzeczywistości, która jeszcze nie istnieje”.

Trudno przewidzieć, jakie zawody i jakie kwalifikacje będą poszukiwane przez pracodawców za kilka lat, dlatego wzrasta znaczenie umiejętności ogólnych, w które szkoła jak najbardziej może wyposażać uczniów. Warto, by nauczyciel zachęcał uczniów do refleksji, namawiał do bycia aktywnym. Powinien pomóc im radzić sobie z naturalnym lękiem, który zawsze towarzyszy zmianie. Nie bez przyczyny coraz częściej mówi się o nowej roli nauczyciela – facylitatora, który ogranicza do niezbędnego minimum swoją ingerencję w proces nauczania, a skupia się głównie na obserwacji i wspieraniu ucznia w dążeniu do celu, motywowaniu do efektywnej pracy. To nauczyciel, który pozwala zadawać

pytania – bez zdziwienia i oburzenia. Inspiruje ucznia do poznawania nowych rzeczy. Buduje odwagę i pewność siebie.

Nauczyciel facylitator wspiera ucznia w budowaniu adekwatnej samooceny, bazującej na zasobach, którymi uczeń potrafi zarządzać i opierać na nich swoją zawodową przyszłość. Należą do nich: wytrwałość, dociekliwość, gotowość do podejmowania wysiłku, cierpliwość, dokładność, punktualność, rzetelność, umiejętność współpracy w grupie, obowiązkowość, sumienność, odpowiedzialność, myślenie praktyczno-kontekstualne – odnoszące się do konkretnej rzeczywistości, a nie tylko do teorii szkolnej.

Może je rozwijać każdy nauczyciel, w każdej szkole. Mają one charakter

ponadczasowy i nie wymagają nakładów finansowych. Współczesna szkoła powinna zrewidować tzw. konformizm testowy – uczenie się po to, aby jak najlepiej wypaść na sprawdzianie, wygrać konkurs, otrzymać świadectwo z wyróżnieniem, przyswoić jak najwięcej faktów, algorytmów i ćwiczyć się w udzielaniu jednej, właściwej odpowiedzi w teście.

Historia, którą przytoczyłam we wstępie artykułu, pokazuje, że nie „czterwarty pasek” na świadectwie jest gwarantem zatrudnienia. Im szybciej decydenci szkoły (organy prowadzące szkołę i organy nadzorujące pracę szkół) i nauczyciele zdadzą sobie z tego sprawę, tym lepiej. Kluczowych umiejętności, czyli efektywnego zarządzania sobą na obecnym rynku pracy, nie da się mierzyć żadnymi testami. Ich

rozwijanie wymaga jednak czasu i zaangażowania nauczyciela.

Marzena Jasińska

Doradca zawodowy w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Sopocie oraz doradca ds. wychowania w Sopotkim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli. Od ponad 20 lat pracuje w obszarze edukacji, w tym od 8 w doradztwie zawodowym.

Ukończyła studia podyplomowe w zakresie doradztwa na Uniwersytecie Gdańskim. Dyplomowany coach – absolwentka Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej. Rekomendowany trener Polskiego Towarzystwa Psychologicznego oraz absolwentka I stopnia Terapii Skoncentrowanej na Rozwiązaniach.

Pracuje z młodzieżą, nauczycielami i rodzicami w obszarze doradztwa metodyczno-edukacyjnego, prowadzi poradnictwo indywidualnego oraz grupowe.

Obecnie związana z KOWEZiU w Warszawie jako trener w projekcie „Edukacja dla pracy 2”. Ekspert w sieci dla doradców zawodowych (powiat nowodworski) realizowanego przez Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku. Członek zespołu roboczego ds. regionalnego wsparcia szkół przy Urzędzie Marszałkowskim w Gdańsku.

Prywatnie mama dwóch dorosłych synów, zafascynowania Tybetem i kulturą dalekiej Azji.

Bibliografia

Bauman Z., (2011), *44 listy ze świata płynnej nowoczesności*, Kraków: Wydawnictwo Literackie. | Głabiński W., (2014), *Rok 2030, czyli jak przygotować młode pokolenie na życie w nieprzewidywalnym świecie* (dostęp dn. 3.10.2014). | Jelonek M., Szklarczyk D., Raczynska A., (2013), *Oczekiwania pracodawców a pracownicy jutra*, Warszawa: PARP. | Kołodziejczyk W., (2014), *Doradztwo zawodowe a przygotowanie dla rynku pracy?* (dostęp dn. 10.10.2014). | Minta J., (2012), *Od autora do aktora, wspieranie młodzieży w konstruowaniu własnej kariery*, Warszawa: KOWEZiU. | Nowicki M. (red.), (2008), *Pomorska Mapa Zawodów i Umiejętności*, Gdańsk: Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową. | Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, (2013), *Bilans Kapitału Ludzkiego w Polsce*, Warszawa: PARP (także w wersji elektronicznej, dostęp dn. 3.10.2014). | Radwańska J., (2010), *Czas na feedback dla oświaty*, Warszawa: Difin. | Zbieranek P. (red.), (2012), *Jaka przyszłość polskiej edukacji? Materiały z Kongresu Obywatelskiego*, Gdańsk: Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową.

Nowa odsłona portalu [Edukacja dla pracy](#)

Wraz z kolejnym etapem projektu „Edukacja dla pracy” została przygotowana nowa odsłona portalu. Na stronie głównej będą się pojawiać ogólne informacje związane z doradztwem edukacyjno-zawodowym.

Już teraz publikowane są tu aktualności krajowe. Nowością są strony wojewódzkie, na których znajdują się aktualności regionalne; zamieszczane będą również szczegółowe informacje związane z doradztwem

edukacyjno-zawodowym w poszczególnych województwach. Czytelnicy portalu znajdą tutaj materiały dla doradcy, poradnik rodzica i wyszukiwarkę zawodów oraz informacje o rynku pracy i rynku edukacji.